

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2017/2018**

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM ROZSZERZONY

FORMUŁA OD 2015

(„NOWA MATURA”)

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

ARKUSZ MWO-R1

MAJ 2018

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–2)

1.1.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający:
II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2) podaje przykłady norm i instytucji społecznych; charakteryzuje ich funkcje w życiu społecznym. (III etap) 2. Życie społeczne. Zdający: 4) rozpoznaje role społeczne, w których występuje, oraz związane z nimi oczekiwania.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

rola społeczna

1.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Zdający:
II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2) opisuje przejawy kontroli społecznej w życiu codziennym. (III etap) 2. Życie społeczne. Zdający: 2) wyjaśnia na przykładach znaczenie podstawowych norm współżycia między ludźmi, w tym wzajemności, odpowiedzialności i zaufania.

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B.

Zadanie 2. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	3. Grupa społeczna. Zdający:
II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2) omawia na przykładach różne rodzaje grup i wyjaśnia funkcjonowanie wskazanej grupy; 4) opisuje swoiste cechy współczesnej rodziny jako grupy społecznej; porównuje i ilustruje przykładami różne modele rodziny. (III etap) 2. Życie społeczne. Zdający: 1) podaje przykłady zbiorowości, grup, społeczności i wspólnot; charakteryzuje rodzinę i grupę rówieśniczą jako małe grupy.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

patriarchalna

Zadanie 3. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający: 2) podaje przykłady norm i instytucji społecznych; charakteryzuje ich funkcje w życiu społecznym. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 1) wyjaśnia, co to jest prawo i czym różnią się normy prawne od norm religijnych, moralnych i obyczajowych.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nazwa typu normy – zwyczajowa

Uzasadnienie – Festiwal lalek ma charakter zwyczaju przekazywanego z pokolenia na pokolenie, ma cechy charakterystyczne dla rytuałów danej społeczności, które w wyniku tradycji stały się obowiązujące.

Zadanie 4. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	4. Struktura społeczna. Zdający: 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi); rozważa możliwości ich rozwiązania. (III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 2) charakteryzuje prasę, telewizję, radio, Internet jako środki masowej komunikacji i omawia wybrany tytuł, stację czy portal ze względu na specyfikę przekazu i odbiorców. (II etap) 7. Problemy ludzkości. Zdający: 3) wymienia korzyści i niebezpieczeństwa korzystania z mediów elektronicznych.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Autor rysunku wskazuje, że patrzenie na świat przez pryzmat portali społecznościowych, co symbolizuje peryskop w kształcie logo Facebooka, w poważnym stopniu ogranicza realne poznawanie rzeczywistości – człowiek może wyjść na zewnątrz przez uchylone drzwi, ale woli poznawać świat inaczej.

Zadanie 5. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); wymienia prawa, które im przysługują. (III etap) 8. Naród i mniejszości narodowe. Zdający: 3) wymienia mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) żyjące obecnie w Polsce i przedstawia przysługujące im prawa; na podstawie samodzielnie zebranych
--	---

	materiałów charakteryzuje jedną z tych grup (jej historię, kulturę, obecną sytuację).
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 6. (0–2)

6.1.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	4. Struktura społeczna. Zdający: 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi); rozważa możliwości ich rozwiązania. (III etap) 30. Wybór szkoły i zawodu. Zdający: 4) wskazuje główne przyczyny bezrobocia w swojej miejscowości, regionie i Polsce; ocenia jego skutki.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – nie

Uzasadnienie – W jedenastu województwach poziom dochodu jest w innym przedziale, niż wynikałoby to z przedziału poziomu bezrobocia (w siedmiu województwach – dochód najniższy, a stopa bezrobocia średnia; w czterech województwach – dochód średni, a stopa bezrobocia najniższa).

6.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	(II etap) 3. Ojczyzna. Zdający: 2) wskazuje na mapie i opisuje główne regiony Polski.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 7. (0–2)

7.1.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. 16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 2) charakteryzuje kulturę polityczną współczesnej Polski (normy, formy komunikacji, poziom partycypacji, natężenie konfliktów).
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Paradoks wynikający z badań respondentów polega na tym, że osoby deklarujące poglądy prawicowe w największym stopniu (69% wobec 62% deklarujących poglądy lewicowe) ze wszystkich badanych popierają progresję podatkową, co jest – jak wskazano w tekście – jednym z typowych poglądów lewicowych.

7.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. (IV etap z.p.) 4. Edukacja i praca w Polsce i Unii Europejskiej. Zdający: 6) wyjaśnia, jakie możliwości zarabiania mają młodzi ludzie, jakie umowy mogą zawierać i jakie są zasady opodatkowania ich dochodów. (III etap) 28. Gospodarka w skali państwa. Zdający: 3) przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT) i oblicza wysokość podatku PIT na podstawie konkretnych danych.
---	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – tak

Uzasadnienie – Według większości badanych osoby zarabiające dużo powinny płacić wyższy procent podatku od dochodu, co jest zgodne z polskim prawem, gdyż istnieje progresywna skala podatkowa – 18 i 32%.

Zadanie 8. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	(III etap) 25. Gospodarka rynkowa. Zdający: 4) wyjaśnia działanie prawa podaży i popytu oraz ceny jako regulatora rynku; analizuje rynek wybranego produktu i wybranej usługi.
---	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. D
2. S

Zadanie 9. (0–2)**9.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	18. Instytucja państwa. Zdający: 3) opisuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

umowy społecznej

9.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 1) przedstawia filozoficzny rodowód koncepcji społeczeństwa obywatelskiego (John Locke, Georg Hegel, Alexis de Tocqueville). 18. Instytucja państwa. Zdający: 3) opisuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- U Hobbesa stan natury z perspektywy jednostki jest oceniany negatywnie, a u Locke’a ma on swoje zalety.
- U Hobbesa władza ma charakter absolutny, a u Locke’a – ograniczony.

Zadanie 10. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 2) zarysowuje główne funkcje izby wyższej i niższej parlamentów w wybranych państwach (w Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Niemczech); podaje przykłady państw z parlamentem jednoizbowym.
--	---

	21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów).
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli lub kolumny z nazwami.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Hiszpania / Królestwo Hiszpanii, 2
B. Republika Federalna Niemiec / Niemcy, 6
C. Portugalia / Republika Portugalska, 1

Zadanie 11. (0–4)

11.1.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

11.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. 20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej; 5) przedstawia procedurę tworzenia prawa przez parlament. 24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie i przedstawia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.
---	---

	<p>(III etap) 12. System wyborczy i partyjny. Zdający: 1) wyjaśnia, jak przeprowadzane są w Polsce wybory prezydenckie i parlamentarne.</p> <p>(III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw.</p>
--	---

Schemat punktowania

- 3 p. – podanie pięciu poprawnych elementów odpowiedzi.
2 p. – podanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- A. W Polsce wybory do izby drugiej parlamentu mają charakter bezpośredni.
B. W Polsce prezydent nie wchodzi w skład Rady Ministrów.
C. W Polsce uprawnienia kontrolne wobec rządu ma tylko izba pierwsza parlamentu – Sejm RP.
D. W Polsce inicjatywa ustawodawcza przysługuje Radzie Ministrów, Prezydentowi RP, grupie min. 100 000 obywateli oraz Senatowi jako całości, a premier jej nie ma.
E. W Polsce projekt ustawy zawsze musi być złożony do izby pierwszej – Sejmu RP.

Zadanie 12. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p>	<p>19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce.</p> <p>23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne zasady ustroju państwa.</p> <p>(III etap) 11. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna. Zdający: 2) omawia najważniejsze zasady ustroju Polski (suwerenność narodu, podział władzy, rządy prawa, pluralizm).</p>
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

trójpodział władzy

Zadanie 13. (0–1)

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>11. Obywatel i obywatelstwo. Zdający: 1) przedstawia procedury nabywania i zrzekania się polskiego obywatelstwa.</p> <p>(IV etap z.p.) 1. Młody obywatel w urzędzie. Zdający: 1) wyjaśnia, jak nabywa się obywatelstwo polskie i unijne.</p> <p>(III etap) 8. Naród i mniejszości narodowe. Zdający: 4) wyjaśnia, co to jest Polonia i w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.</p>
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

repatrianci

Zadanie 14. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) rozpoznaje urzędy należące do administracji rządowej; określa kompetencje i procedurę powoływania wojewody. 27. Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego. Zdający: 1) omawia kompetencje Najwyższej Izby Kontroli i ocenia jej znaczenie dla funkcjonowania instytucji publicznych. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.
---	---

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Obecnie wniosek o przeprowadzenie kontroli przez NIK może zlecić Prezydent RP, Sejm RP i Senat RP, a nie może – Rada Ministrów czy Prezydium Rządu (ten ostatni organ nie jest umocowany w porządku konstytucyjnym).
- W obecnym porządku ustrojowym NIK podlega Sejmowi RP, a nie – Prezesowi Rady Ministrów.
- Prezes NIK nie jest – tak jak w przywołanej ustawie – organem administracji państwowej, ale organem kontroli państwowej.

Zadanie 15. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. (III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 4) uzasadnia, posługując się przykładami, znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie; odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. P
3. F

Zadanie 16. (0–3)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. 16.1. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. 16.2., 16.3. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. (IV etap z.p.) 1. Młody obywatel w urzędzie. Zdający: 3) podaje formalne warunki, jakie spełnić musi obywatel, by wziąć udział w wyborach. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Zdający: 3) przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowania decyzji w sprawie budżetu.
--	--

16.1.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Art. 10 – czynne prawo wyborcze

Art. 11 – bierne prawo wyborcze

16.2.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Osoba – C.

Uzasadnienie – W wyborach wójta nie może głosować osoba, która nie zamieszkuje stale na obszarze gminy (zgodnie z punktem 3. paragrafu 1. art. 10.).

16.3.

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Osoba – B.

Uzasadnienie – W wyborach wójta może kandydować tylko obywatel polski (zgodnie z punktem 6. paragrafu 1. art. 11).

Zadanie 17. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 4) omawia postanowienia dotyczące rodzajów stanów nadzwyczajnych i warunków ich wprowadzania.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B.

Zadanie 18. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 2) przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego; 3) wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów (dochody własne, dotacje, subwencje) i jak jest uchwalany budżet gminy. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) opisuje źródła prawa w Polsce oraz hierarchię aktów prawnych. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 19. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) wskazuje gałęzie prawa i kodeksy, w których szukać należy odpowiednich przepisów. 32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 1) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne: rzeczowe, zobowiązań, rodzinne, spadkowe i handlowe; 2) stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa cywilnego (osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, odpowiedzialność cywilna); 4) analizuje małżeństwo jako instytucję prawną (warunki zawarcia, prawa i obowiązki małżonków, wspólnota majątkowa, rozwód, separacja, małżeństwo a konkubinaty). (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne; 4) wyjaśnia różnice między prawem cywilnym, karnym i administracyjnym; wskazuje, w jakim kodeksie można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.
---	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Kodeks karny
- B. Kodeks cywilny
- C. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Zadanie 20. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. III. Współdziałanie w sprawach publicznych V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 1) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne: rzeczowe, zobowiązań, rodzinne, spadkowe i handlowe; 3) opisuje podstawowe zasady postępowania cywilnego (rozpoznawczego: procesowego oraz nieprocesowego i egzekucyjnego) oraz sposoby zaskarżania orzeczeń. 35. Obywatel wobec prawa. Zdający: 3) pisze fikcyjny pozew w sprawie cywilnej, zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa i odwołanie od decyzji administracyjnej (według wzorów). (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne; 8) pisze pozew w wybranej sprawie cywilnej i zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa (według wzoru). (III etap) 15. Władza sądownicza. Zdający: 1) przedstawia organy władzy sądowniczej, zasady, wedle których działają sądy (niezawisłość, dwuinstancyjność) i przykłady spraw, którymi się zajmują.
---	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Rejonowy
- B. Cywilny
- C. Powód
- D. Pozew

Zadanie 21. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 1) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne: rzeczowe, zobowiązań, rodzinne, spadkowe i handlowe; 2) stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa cywilnego (osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, odpowiedzialność cywilna).
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. P
3. F

Zadanie 22. (0–2)

22.1.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 3) charakteryzuje systemy ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy oraz Unii Europejskiej. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 1) przedstawia krótko historię praw człowieka i ich generacje; wymienia najważniejsze dokumenty z tym związane; 3) podaje najważniejsze postanowienia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Konwencji o Prawach Dziecka. (IV etap z.p.) 6. Ochrona praw i wolności. Zdający: 3) uzasadnia znaczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C., D.

22.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 1) przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 2) wymienia podstawowe zasady prawa (prawo nie działa wstecz, domniemanie niewinności, nie ma winy bez prawa, niezajomość prawa szkodzi) i wyjaśnia konsekwencje ich łamania; 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 2) wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka; wyjaśnia, co oznacza, że są one powszechne, przyrodzone i niezbywalne.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nie ma kary bez prawa.

Zadanie 23. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 1) przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 2) wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka; wyjaśnia, co oznacza, że są one powszechne, przyrodzone i niezbywalne. (III etap) 11. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna. Zdający: 3) korzystając z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej omawia podstawowe prawa i wolności w niej zawarte. (III etap) 19. Relacje Polski z innymi państwami. Zdający: 4) wyjaśnia, czym się zajmują ambasady i konsulaty.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 24. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeżenie współzależności we współczesnym świecie.	7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający: 4) omawia na przykładach przyczyny i sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami. 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu.
---	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
1 p. – podanie jednego poprawnego elementu odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

1993 r. – Na mapie są już Czechy i Słowacja, a nie Czechosłowacja.
2005 r. – Na mapie jest jeszcze państwo Serbia i Czarnogóra przed podziałem z 2006 roku.

Zadanie 25. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeżenie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 4) wyjaśnia, jak powstało NATO, jakie są jego cele i organy; wymienia najważniejsze operacje wojskowe Sojuszu. 43. Integracja europejska. Zdający: 7) przedstawia cele, genezę i zasady działania Rady Europy; ocenia jej rolę we współczesnej Europie. (III etap) 19. Relacje Polski z innymi państwami. Zdający: 2) charakteryzuje politykę obronną Polski; członkostwo w NATO, udział w międzynarodowych misjach pokojowych i operacjach militarnych.
---	---

Schemat punktowania

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A. Pakt Północnoatlantycki / Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego / Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego

B. Rada Europy

Zadanie 26. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji); 3) charakteryzuje sposób powoływania, działania i najważniejsze kompetencje instytucji Unii Europejskiej (Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości, Europejski Trybunał Obrachunkowy, Europejski Bank Centralny); 4) wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne, oraz wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 2) wyjaśnia, czym zajmują się najważniejsze instytucje Unii Europejskiej (Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej, Parlament Europejski, Komisja Europejska).
---	--

Schemat punktowania

2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.

1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A. Rada Europejska

B. Rada

C. Komisja

Zadanie 27. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 2) opisuje cele i metody działania ONZ oraz kompetencje jej organów (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, Rada Gospodarcza i Społeczna). (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 1) wyjaśnia, czym zajmuje się ONZ, jej najważniejsze organy (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny) i wybrane organizacje międzynarodowe.
---	---

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Organizacja Narodów Zjednoczonych
B. 1945
C. Sekretarzem Generalnym

Zadanie 28. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający: 5) omawia przyczyny i skutki konfliktów społecznych w państwach Afryki, Azji, Ameryki Południowej i Środkowej. 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie. 36. Prawa człowieka. Zdający: 4) rozważa, odwołując się do historycznych i współczesnych przykładów, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne. 44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający: 4) przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw i mocarstw regionalnych dla ładu światowego.
---	--

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie jednego wiersza tabeli lub kolumny z nazwami.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Egipt / Arabska Republika Egiptu, 2
B. Arabia Saudyjska / Królestwo Arabii Saudyjskiej, 3

Zadanie 29. (0–2)**29.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	14. Środki masowego przekazu. Zdający: 7) krytycznie analizuje przekazy medialne, oceniając ich wiarygodność i bezstronność oraz odróżniając informacje od komentarzy. (III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 3) wyszukuje w mediach wiadomości na wskazany temat; wskazuje różnice między przekazami i odróżnia informacje od komentarzy; krytycznie analizuje przekaz reklamowy.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

3, 4

29.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	41. Globalizacja współczesnego świata. Zdający: 2) ocenia rolę wybranych państw oraz instytucji o zasięgu globalnym (organizacji, korporacji, mediów) w procesach globalizacyjnych. 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 5) wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy, ocenia ich znaczenie dla danego regionu i świata. 44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający: 4) przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw i mocarstw regionalnych dla ładu światowego.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Brazylia / Federacyjna Republika Brazylii
lub
Chiny / Chińska Republika Ludowa

Zadanie 30. (0–12)

Temat 1.

Wyjaśnij – charakteryzując referendum ogólnokrajowe, rodzaje referendum lokalnych oraz petycję w Rzeczypospolitej Polskiej – jak obywatele mogą poprzez nie wpływać na organy władzy i decyzje polityczne.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu. 13. Opinia publiczna. Zdający: 1) wyjaśnia, jak kształtuje się opinia publiczna i jakie są sposoby jej wyrażania; 2) wskazuje przykłady wpływu opinii publicznej na decyzje polityczne. 15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 6) wyjaśnia, czym jest referendum; rozważa, jak we współczesnym państwie można realizować inne formy demokracji bezpośredniej. 28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 1) omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w samorządach terytorialnych; opisuje instytucję referendum lokalnego. 37. Ochrona praw człowieka w Polsce. Zdający: 1) przedstawia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 2) wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka; wyjaśnia, co oznacza, że są one powszechne, przyrodzone i niezbywalne.
--	---

	<p>(III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 4) wyjaśnia, podając przykłady, jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i światowym.</p> <p>(III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 5) porównuje demokrację bezpośrednią z przedstawicielską oraz większością z konstytucyjną (liberalną).</p>
--	---

Schemat punktowania

<p>Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</p> <p>Zdający w pełni wyjaśnił, jak obywatele mogą wpływać na organy władzy i decyzje polityczne, oraz przedstawił charakterystykę:</p> <p>1) referendum ogólnokrajowego: – polega na udzieleniu odpowiedzi na postawione pytanie/a albo na dokonaniu wyboru między zaproponowanymi wariantami; <i>głosowanie w 1 lub 2 dni</i>; rodzaje, np. w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa, w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej, zatwierdzające zmianę Konstytucji RP; – o przeprowadzeniu decyduje Sejm RP <i>bezwzględną większością głosów (przy kworum min. 1/2)</i> lub Prezydent RP za zgodą Senatu RP <i>wyrażoną bezwzględną większością głosów (przy kworum min. 1/2)</i>; przy zmianie Konstytucji RP podmioty mogące wystąpić z wnioskiem o referendum to: min. 1/5 posłów, Senat RP i Prezydent RP; – jego wynik jest wiążący, jeżeli wzięło w nim udział powyżej 50% uprawnionych do głosowania; ważność stwierdza Sąd Najwyższy; – przykłady dotychczasowych referendów: z 1996 roku, konstytucyjne, akcesyjne i z 2015 roku;</p> <p>2) referendum samorządowego: – dotyczy sposobu rozstrzygnięcia sprawy dotyczącej wspólnoty samorządowej, a mieszczącej się w zakresie zadań i kompetencji organów tej jednostki, oraz w innych sprawach dotyczących społecznych, gospodarczych lub kulturowych więzi łączących tę wspólnotę; – przeprowadzane na wniosek organu stanowiącego lub na wniosek 10% uprawnionych do głosowania (<i>wojewódzkie – 5%</i>); jest ważne, jeżeli wzięło w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania; wynik rozstrzygający, jeśli za jednym z rozwiązań oddano więcej niż połowę ważnych głosów; <i>protesty rozpatruje sąd okręgowy</i>; – dotyczące samoopodatkowania mieszkańców na cele publiczne; <i>jest ważne, jeżeli wzięło w nim udział co najmniej 30% uprawnionych do głosowania; wynik rozstrzygający, jeśli</i></p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
--	---

za samoopodatkowaniem oddano co najmniej 2/3 ważnych głosów;

3) referendum samorządowego odwoławczego:

- w sprawie odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego pochodzącego z wyborów bezpośrednich;
- w przypadku odwołania organu uchwałodawczego na wniosek 10% uprawnionych do głosowania (w województwie – 5%);
- w przypadku odwołania organu wykonawczego w gminie albo mieście na prawach powiatu: 1) na wniosek organu stanowiącego (jeśli nie zostanie odwołany, skraca się kadencję rady) lub 2) na wniosek 10% uprawnionych do głosowania, lub 3) obligatoryjnie (brak absolutorium dla organu wykonawczego);
- jest ważne w przypadku, gdy udział w nim wzięło nie mniej niż 3/5 liczby biorących udział w wyborze odwoływanego organu;

4) instytucji petycji:

- może być złożona – przez osobę fizyczną lub grupę osób, lub przez osobę prawną – do organu władzy publicznej w interesie publicznym lub podmiotu wnoszącego (ewentualnie podmiotu trzeciego za jego zgodą);
- jej przedmiotem mogą być np.: żądanie zmiany przepisów prawa lub podjęcia rozstrzygnięcia w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji;
- składa się ją w formie pisemnej albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej; *nie ma określonej formy – o tym, czy pismo jest petycją, decyduje treść żądania;*
- jeśli petycję wniesie się do niewłaściwego adresata, ma on obowiązek przesłać ją do adresata właściwego w terminie 30 dni, zawiadamiając jednocześnie podmiot wnoszący;
- powinna być rozpatrzona bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 3 miesięcy od jej złożenia (maks. przedłużenie o kolejne 3 miesiące); na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję musi być zamieszczona informacja o tej petycji, włącznie z jej skanem; powinna być ta informacja na bieżąco aktualizowana o dane dotyczące przebiegu postępowania (zasięganych opinii, sposobu załatwienia i przewidywanego terminu załatwienia petycji);
- podmiot rozpatrujący petycję zawiadamia podmiot wnoszący o sposobie jej załatwienia wraz z uzasadnieniem w formie pisemnej lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej;
- centralne organy ustawodawcze i samorządowe organy uchwałodawcze mają obowiązek w połowie roku umieścić na swojej stronie internetowej informację o petycjach z poprzedniego roku – o ich liczbie oraz przedmiocie i sposobie załatwienia każdej z nich.

<p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.</p> <p><i>Kursywą zaznaczono kwestie niekonieczne do uznania danego aspektu za spełniony w sposób pełny.</i></p>	
<p>Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <p><u>lub</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
<p>Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <p><u>lub</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). <p>5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p>

	<p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
<p>0 P. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.</p> <p>5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 2.

Porównaj ustrój polityczny Rzeczypospolitej Polskiej i Konfederacji Szwajcarskiej: typ demokracji, typ systemu politycznego, formę rządu (kwestię głowy państwa) oraz system partyjny.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.</p> <p>V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej. (IV etap z.r.)</p> <p>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.</p>	<p>17. Systemy partyjne. Zdający:</p> <p>1) charakteryzuje system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny;</p> <p>5) wyjaśnia znaczenie progu wyborczego dla reprezentatywności wyborów i tworzenia rządzącej koalicji.</p> <p>19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający:</p> <p>1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce;</p> <p>2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji;</p> <p>3) przedstawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; wskazuje, kto im podlega.</p> <p>21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający:</p> <p>1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów);</p> <p>2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa.</p> <p>23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający:</p> <p>1) przedstawia konstytucyjne zasady ustroju państwa.</p>
--	--

	<p>25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej.</p> <p>26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne procedury powoływania i odwoływania rządu, zmiany rządu i zmiany ministrów.</p> <p>(III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 5) porównuje demokrację bezpośrednią z przedstawicielską oraz większościową z konstytucyjną (liberalną).</p> <p>(III etap) 12. System wyborczy i partyjny. Zdający: 3) wymienia partie polityczne obecne w Sejmie; wskazuje te, które należą do koalicji rządzącej, i te, które pozostają w opozycji.</p>
--	--

Schemat punktowania

<p>Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P.</p> <p>Zdający w pełni dokonał porównania elementów formy państwa Polski i Szwajcarii, wskazując na podobieństwa i różnice w zakresie:</p> <p>1) typu demokracji: – i Polska, i Szwajcaria to państwa demokratyczne, w których funkcjonują organy władzy pochodzące z wyboru: centralne (w obu krajach obie izby parlamentu a w Polsce dodatkowo Prezydent RP) i lokalne (wszystkie organy stanowiące w obu państwach); – znaczna rola form demokracji bezpośredniej w Szwajcarii: referendum, inicjatywa ludowa, weto ludowe; w Polsce brak ostatniej, a pozostałe stosowane rzadziej; – znaczna rola form demokracji bezpośredniej w Szwajcarii na poziomie lokalnym, np. referendum, w niektórych kantonach – nawet zgromadzenie ludowe; w Polsce instytucja referendum lokalnego także istnieje, w tym jej forma w postaci referendum odwoławczego organu wybranego w wyborach powszechnych;</p> <p>2) typu systemu politycznego: – system parlamentarno-gabinetowy z <i>elementami kanclerskiego i semiprezydenckiego</i> w Polsce i system parlamentarno-komitetowy / rządów zgromadzenia / konwentu w Szwajcarii; – trójpodział władzy w Polsce i jednolitość władzy państwowej w Szwajcarii (<i>z rozdzieleniem instytucjonalnym i rozdzieleniem kompetencji, zwanymi niekiedy „technicznym podziałem władzy”</i>) z parlamentem jako głównym organem, <i>ale przy zachowaniu niezależności władzy sądowniczej</i>; – dualizm egzekutywy w Polsce i jeden organ wykonawczy (Rada Związkowa / Federalna) na szczeblu centralnym w Szwajcarii; – w obu państwach dwuizbowość parlamentu, jednak w Polsce prymat izby pierwszej w przeciwieństwie do Szwajcarii, w której kompetencje obu izb (<i>Rady Narodowej i Rady Kantonów</i>) są takie same – <i>bikameralizm symetryczny</i>;</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
---	--

<p>3) formy rządu:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oba państwa mają republikańską formę rządu, ale głowa państwa w Polsce to organ jednoosobowy (Prezydent RP), a w Szwajcarii – kolegialny (Rada Związkowa); – w Polsce znaczna legitymizacja władzy prezydenckiej poprzez fakt wyłaniania Prezydenta RP w drodze wyborów powszechnych i bezpośrednich na kadencję 5-letnią, a w Szwajcarii – Radę Związkową wyłania parlament na okres swojej kadencji, <i>podobnie to parlament wybiera jej przewodniczącego (i jednocześnie Prezydenta Konfederacji) na roczną kadencję;</i> – dość znaczny zakres kompetencji Prezydenta RP jak na państwo o systemie parlamentarno-gabinetowym (<i>elementy semiprezydenccjalizmu</i>), natomiast w Szwajcarii wszystkie kompetencje wykonawcze są zgromadzone w ręku Rady Związkowej, kompetencje ceremonialno-reprezentacyjne głowy państwa ma w Szwajcarii przewodniczący Rady Związkowej, czyli Prezydent Konfederacji; – <i>brak odpowiedzialności politycznej głowy państwa w obu krajach: w Polsce rozwiązanie klasyczne, a w Szwajcarii wynika to z dyktatorialnego charakteru Rady Związkowej (parlament nie ma prawa jej odwołać ani zmusić do dymisji);</i> <p>4) systemu partyjnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w obu państwach system wielopartyjny, ale zupełnie różne jego rodzaje: w Polsce oparty na rywalizacji, a w Szwajcarii – na kooperacji w zakresie rządzenia; – w Szwajcarii od wielu lat – niezależnie od drobnych różnic w wyniku wyborczym – cztery te same partie desygnują polityków do Rady Związkowej (<i>SVP, SP i FDP.L – po dwóch, a CVP – jednego</i>); w Polsce – poza jednym przypadkiem – w wyniku wyborów parlamentarnych zmieniał się partyjny układ rządzący; – w Szwajcarii większa liczba partii niż w Polsce ma charakter parlamentarny (sprzyja temu brak progów wyborczego): w Szwajcarii reprezentację parlamentarną mają – oprócz partii należących do głównych rodzin politycznych – także i inne, np. dwie partie zielonych, a w Polsce niekiedy reprezentacji nie mają nawet partie z głównych rodzin (np. obecnie socjaldemokraci). <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym oraz wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.</p> <p><i>Kursywą zaznaczono kwestie niekonieczne do uznania danego aspektu za spełniony w sposób pełny.</i></p>	
<p>Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <p><u>lub</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził</p>

<p>(spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem; ustosunkował się do oceny autora.</p>	<p>niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
<p>Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P.</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). <p>5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
<p>0 P.</p> <p>Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I.</p> <p>5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 3.

Scharakteryzuj system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych – dokumenty dotyczące tych praw oraz instytucje stojące na straży ich przestrzegania.

<p>I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.</p> <p>IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. (IV etap z.r.)</p> <p>VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie. (IV etap z.p.)</p> <p>VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.</p>	<p>36. Prawa człowieka. Zdający:</p> <p>1) przedstawia ideę oraz historyczny rodowód praw człowieka;</p> <p>3) rozróżnia prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; wskazuje, do której generacji należą poszczególne prawa.</p> <p>38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający:</p> <p>1) opisuje system ochrony praw człowieka funkcjonujący na mocy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz Międzynarodowych Paktów Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych;</p> <p>2) ocenia znaczenie Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadze dla systemu ochrony praw człowieka na świecie;</p> <p>6) pisze według wzoru skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu lub Komitetu Praw Człowieka w Genewie.</p> <p>40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający:</p> <p>8) przedstawia inicjatywy na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka (w tym działania laureatów Pokojowej Nagrody Nobla).</p> <p>42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający:</p> <p>2) opisuje cele i metody działania ONZ oraz kompetencje jej organów (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, Rada Gospodarcza i Społeczna);</p> <p>3) charakteryzuje krótko działanie następujących organizacji: WHO (Światowa Organizacja Zdrowia), ILO (Międzynarodowa Organizacja Pracy), FAO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa), IMF (Międzynarodowy Fundusz Walutowy), IBRD (Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju), WTO (Światowa Organizacja Handlu), OECD (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju), UNESCO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury), UNIDO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Rozwoju Przemysłowego), IAEA (Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej), UNICEF (Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci), UNHCR (Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców).</p> <p>(IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający:</p> <p>1) przedstawia krótko historię praw człowieka i ich generacje; wymienia najważniejsze dokumenty z tym związane;</p>
--	--

	<p>3) podaje najważniejsze postanowienia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Konwencji o Prawach Dziecka.</p> <p>(III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający:</p> <p>6) wyjaśnia, czym są prawa człowieka i uzasadnia ich znaczenie we współczesnej demokracji.</p>
--	---

Schemat punktowania

<p>Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA (12 PKT)</p> <p>Zdający w pełni scharakteryzował:</p> <p>1) Powszechną Deklarację Praw Człowieka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykazał, że Deklaracja była rozwinięciem zapisów dotyczących praw człowieka z Karty Narodów Zjednoczonych; – wykazał znaczenie PDPC z 10 grudnia 1948 roku jako źródła prawa zwyczajowego, <i>także wskazując na MDPC (rocznice daty uchwalenia dokumentu)</i>; – wykazał, że w PDPC unormowane są zarówno prawa I, jak i II generacji; – wykazał deklaracyjny charakter dokumentu, podkreślając, że nie jest on aktem prawa międzynarodowego oraz że brakuje w PDPC mechanizmów ochronnych; <p>2) inne dokumenty dotyczące ochrony praw człowieka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazał unormowanie praw I generacji w Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych z 16 grudnia 1966 roku i praw II generacji w Międzynarodowym pakcie praw gospodarczych, socjalnych i kulturalnych z 16 grudnia 1966 roku; – wykazał różnicę w traktowaniu praw I generacji i II generacji – te ostatnie jako cel; – wskazał na podział na konwencje przedmiotowe (np. Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej z 1966 roku czy Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania z 1984 roku) oraz podmiotowe ONZ (np. Konwencja o prawach dziecka z 1989 roku oraz np. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych z 2006 roku); – wyróżnił protokoły opcyjne / fakultatywne do paktu lub konwencji; <p>3) instytucje ONZ ds. ochrony praw człowieka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnił rolę Rady Praw Człowieka jako organu pomocniczego Zgromadzenia Ogólnego ONZ, <i>powołana w miejsce Komisji Praw Człowieka w 2006 roku</i>, i jej podstawowy mechanizm działania w postaci Powszechnego Okresowego Przeglądu Praw Człowieka (UPR) – każde państwo poddawane przeglądowi co 4 lata; wskazał na specjalne procedury Rady Praw Człowieka dotyczące przypadków łamania praw człowieka w danym państwie lub naruszania określonej kategorii praw człowieka w każdym miejscu na świecie (<i>zakres działań wyznaczany jest mandatami</i>); – wyjaśnił rolę Komitetu Praw Człowieka ONZ, wskazując na 	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA</p> <p>Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI</p> <p>Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA</p> <p>Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
--	---

<p>możliwość skargi indywidualnej; wskazał na istnienie komitetów powołanych w wyniku konwencji, np. Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej, Komitet Przeciwko Torturom, Komitet Praw Dziecka i Komitet ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet, Komitet Praw Ekonomicznych, Socjalnych i Kulturalnych;</p> <p>– przedstawił rolę: Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka (<i>UNHCHR, od 1993 roku, w randze zastępcy Sekretarza Generalnego ONZ</i>); Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców (<i>UNHCR, od 1951 roku</i>).</p> <p>4) inne instytucje i organizacje wyspecjalizowanych ONZ:</p> <p>– przedstawił Międzynarodowy Trybunał Karny (<i>od 1998 roku na mocy Statutu Rzymskiego</i>) jako organ ścigający zbrodnie wojenne i przeciwko ludzkości oraz karzący indywidualne osoby (<i>w przeciwieństwie do MTS-u, którego procedura dotyczy państw</i>) oraz inne międzynarodowe trybunały (np. ad hoc: Międzynarodowy Trybunał Karny dla byłej Jugosławii, Międzynarodowy Trybunał Karny dla Rwandy i specjalne: dla Sierra Leone i Libanu);</p> <p>– przedstawił kompetencje Rady Bezpieczeństwa dotyczące utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, decyzje o zastosowaniu sankcji niewymagających użycia siły zbrojnej oraz decyzje o sankcjach zbrojnych, a także operacje i misje pokojowe ONZ (np. operacja ONUB w Burundi w latach 2004–2006, misja UNMISS w Sudanie Południowym od 2011 roku);</p> <p>– wykazał, że działalność innych organów ONZ także może dotyczyć praw człowieka, np. Rady Gospodarczej i Społecznej (uchwały, inicjowanie i przeprowadzanie badań, wydawanie raportów), Trzeciego Komitetu Zgromadzenia Ogólnego ds. Społecznych, Humanitarnych i Kulturalnych;</p> <p>– wykazał, że działalność organizacji wyspecjalizowanych może dotyczyć praw człowieka, np. UNICEF (na rzecz praw dziecka), UNESCO (propagowanie wolności słowa).</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z tematem.</p> <p><i>Kursywą zaznaczono kwestie niekonieczne do uznania danego aspektu za spełniony w sposób pełny.</i></p>	
<p>Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P.</p> <p>Zdający:</p> <p>– w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III)</p> <p><u>lub</u></p> <p>– w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III).</p> <p>5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne</p>

<p>wybranych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>
<p>Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P. Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.</p>	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem).</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych.</p> <p>SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.</p> <p>JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.</p>
<p>0 P. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.</p>	<p>Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.</p>

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za

zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.